

Hugleiðingar um útvarp og sjónvarp

Gott nýggjár og takk fyri góðar latur í farna ári ynskja vit hvør øðrum, nú timaglasíð er runnið fyri 1995, og byrjað er árið 1996 við ókendum møguleikum.

Eg setti meg við telduna henda nýggjársdag, nú fjøllini eru kavaklædd, og frostið enn hevur gjørt tað ógjøriligt at koma frá hús-um, við tí fyri eyga at gera viðmerkingar til tað, sum Sjónvarp Føroya og Útvarp Føroya hava latið okkum gjøgnum lurt og skiggja til høgtið og gerandis upp undir jól og á jóli.

Til leiðsluna í Útvarpinum:

Tit hava eina stóra ábyrgd viðvíkjandi sendingum til smá børn, og hesa ábyrgd røkja tit ikki nógv væl eftir minum tykki. Tað skal og má vera innihald í barnasendingum, og ikki, sum í stórum parti av tí, sum sent verður, tóm dagdvelja fyri at fylla út sendið.

Útvarpið eigur at vera medvitandi um, at tað ættarliðið av børnum, sum hevur ávísan aldur, kemur ongantíð aftur til betri sendingar í framtíðini, gjørdar til teirra aldursból.

Tað, sum fær meg at vera so atfinningarsama, er alt mænið, sum jólamenninir hava latið út í útvarpið upp undir jól í 1995.

Tað er bæði synd og skomm, at útvarpið kritikkileyst letur tveir jólamenn hóreiggja sær púra fyrilitaleyst við tvassu úttanum, at jólini eru skegg og jólaklæði.

Sandoyarmálið, sum flest allt halda er sjarmarandi, er vorðið eitt mál við fyrrliorðum, sum ongan týðning hava. Eitt barn, sum eg hoyrði, hevði viðmerking til, um øll fólk á Sandi tosaðu so «snedigt».

Tað er ikki neyðugt at skrúva jólamenninar sundur og koyra teir burtur. Tvørturímóti eiga teir pláss, men skulu og mugu fáa nógv betri sømdir at fyrireika sínar sendingar, so skil eisini er uppi.

Tað er eitt, sum eg komi at hugsa um, og tað er, at tað eigur at verða nógv meira gjørt burturúr at gera sendingar til ymsar aldursbólkar, og at fakkfólk, her hugsi eg um pedagogar, lærarar og sjónleikarar, gera tilfar, sum er viðkomandi og gjørt við kunnleika til, hvat børnini ynskja.

Fari at heita á útvarpið, at tit gera tykkum nógv meira ómak, so børnini úr tykkara miðli fáa tilfar til sitt dagliga hugmyndaarbeiði, sum er grundarlagið fyri menning til árin, sum koma.

Útvarpið eigur kanska longu nú at fara í gongd

við at fyrireika komandi jól við sendingum um liv og umstøður hjá børnum í Føroyum, har innihaldið í sendingum er vala arbeiði til menning og gleði fyri stór og smá.

Leikmyndin, sum sjónleikarkvinna hevur gjørt eftir Jostein Gaarder, var harafturimóti góð, men møguleiga fyri tey stóru børnini. - Slikum leikmyndum átti útvarpið at gjørt fleiri av og gjørt sær ómak viðvíkjandi lestri og framburði, samstundis sum nýggjari tækni kann nýtast at skapa dóm.

Eitt annað, sum útvarpið eigur at gera meira burturúr, er at flyta nágreinilig tíðindi um komandi sendingar, so skúli og heim kanska kunnu fyrireika børn til tað, sum útvarpið fer at senda. Tað eigur at verða gjørt burturúr øllum føroyskum upprunafari, so kappingin við útlendskar sjónvarpsstjóðir verður til at liva við hjá útvarpi og lurtarum.

Nýggjarsaftan var hugvekjandi útvarpsprát við telefonverksstjóran í farloyvi. Her fékk lurtarin enn eina ferð prógv um, hvat ein góður spyrjari er førur fyri at gera.

Tíðindamaðurin í hesi sendingini hevur framúr gávur at spyrja fólk nærgangandi spurningar og fáa frágreiðingar og prát, sum tyðliga er borið uppi av áliti til spyrjaran.

Telefonverksstjórin, sum hevur havt tað buldrasligt í farna ári, gav síðliga og góða frágreiðing um arbeiðið hesi mongu ár, hann hevur sitið við róðrið.

Tað var nógv, sum lá hesum embætismanni á hjarta at siga frá, og tað eydnaðist væl. Sera tankavekjandi, nógv av tí, sum hann segði frá. Kanska mest um tað stóra síðalagsskiftið, okkum føroyingum hevur verið fyri seinastu árin.

Eftir stendur ein mynd av einum fólk, sum í áliti á spyrjaran kanska fer longur, enn hann sjálvur vildi farið, so vilt spyrjarin ikki dugdi hetta sjáldsama spyrjarkynstur.

Í hesum sambandi er vert at nevna, at fleiri góðar sendingar av hesum slagi hava verið árin frammanundan, og vit minnst sær við gleði.

Eisini er onnur góð sending, nú nýggjarsaftan er farin, og tað úrvalið av føroyskum tónleiki av lættara slagnum. Tónleikurin er onkursvegna tíðarmynd og tíðarkensla.

Annar tíðindamaður bar hegnisliga fram stuttar viðmerkingar til løgini og var so hugnaligur, sum hetta arbeiðið nú einaferð gevir einum møguleika til.

Útvarpið eigur í nógv

størri mun enn higartil at brúka sín serliga fyrirun at geva dóm til upplestur, orðatónleik og hugsanir, sum hvørt fólk sær hevur, tá ið tað fær møguleika at tosa í eina mikrofón. Henda eykahjálpi styrkir hugflogið, og vit skilja tað sagda betur.

Hesar viðmerkingar eru einans úr tí, sum er komið mær til hugs, og eg havi als ikki havt høvi at hoyra alt, sum útvarpið hevur gjørt, so hetta skal takast við fyrirvarni.

Til leiðsluna í sjónvarpinum:

Allarfyrst takk fyri sendingina úr Arnafirði, sum gav okkum nakað at hugsa um. Bóndin var ikki á nakran hátt uppgjørd, men visti okkum, hvussu rik tilveran er, tað samband er millum hug og evni.

Løtan í seyðahúsinum, tá ið bóndin fletti, og børnini úttanum tóku lut í arbeiðinum, var serdeilis væl endurgivin. Tú kundi næstan merkja hitan og roynin frá nýðripru ærini, og myndatálið órógvandi als ikki. Hetta varð hegnisliga nýtt at siga okkum frá hesi hendinga konu, sum er heil í sínum arbeiði.

Sálmasangurin við sangara í kirkjuni var vælgerandi settur upp sum mynd av høgtið sett upp ímóti tí gerandisliga. Orgulspælið gjørdi løtuna vælsignaða.

Tað stóð seinast á skerminum, at ávisur tíðindamaður hevur gjørt sendingina og hevur bæði staðið fyri upptøku, klipping og tilrætting. Fari at biðja sjónvarpið lata henda mannin sleppa framhaldandi at gera hetta slag av síðsøgu, sum er virðismikil dokumentation fyri tíðini, sum alla tíðina er farandi við síðum og skikkum, sum ofta eru knýtt til ávis fók.

Mátanum at siggja føroysku náttúruna og menniskjuni í henni hevur sjónvarpsmaðurin gott eyga fyri, og summar myndir við tónleiki undir góvu áskoðaranum kenslu av, at her býr eitt fólk, sum hóast kreppur og annað forfall fer at yvirleva.

Jólaaftan høvdu tvey barnasendingarfólk ung fólk sura jólagestir í studio, og hesum sluppu tey væl frá.

Hesi bæði, sum nú eina tíð hava gjørt tilfar í sjónvarpinum til børn og ung, eru eftir minum tykki góð. Tey klæða hvørt øðrum og geva hvørt øðrum pláss fyri tí serliga, sum hvør sær hevur. Í hesum býr rikidæmi. - Eingin leikari á palli ella skermi er áhugaverdur, um hann ikki alla tíðina gevur øð-

um við- og mótspæl.

Upptekurnar jólaaftan vóru tekniskt ógvuliga væl gjørdar. Tað serliga tilriggjaða studio var meira professionelt, enn tað plagar at vera, og tað er eftir minum tykki rætt at gera slíkar lögur. Heldur færri føroyskar sendingar við innihaldi, stili og rettem formi enn eina rúgvu at fylla tíðina út.

Kvívíkar skúli gav eisini sendingini sitt, og var tyðiligt, at børnini høvdu fingið venjing, og at teimum dámdi at vera við. Lærarin hevði sett sín dóm á innihaldið og formin.

Timaglasíð nýggjarsaftan sá eg frá byrjan til enda og fari at gera hesar viðmerkingar.

Tilriggingin av Listaskálanum var góð í portum. Har vóru góð ting í interiørinum, sum riggaðu stak væl, men so vóru partar av rúminum meira dilettantiskir, og kanska var tað serliga, har sum tónleikararnir vóru settir.

Presentationin við tilriggan av serligum nýggjarsdrýkki var væl gjørd og natúrlig. Tønarin gav hesum litla innslagi dygd við at gera arbeiði sitt til fulnar.

Vertirnir eru eitt par, sum hvørt í sínum lagi kann hugfanga áskoðaran. Tey hava tryggja og góða medferð sum vertir, men tey skulu bæði vita, at tað er meira áhugvert, hvat tey kunnu fáa fram úr gestum sínum, enn hvat tey halda um seg sjálv.

Her skal lærast eitt hvørt um tað serliga at vera í projekterljósinum. Sjálv haldi eg, at tit skulu hugsa meira um tykkara andaliga frælsi at hjálpa fólkum, sum tit hitta, til at geva tykkum søgur, sum tit ikki frammanundan høvdu roknað við. Tað krevur av tykkum, at tit sleppa úr tí forritaða stili, har tit ikki rokna við

øðrum enn tí, tit frammanundan hava ætlað. Kortini tilluku við sendingini bæði tve! Tit hava áráði og hugburð at mennast.

Sendingin við innsløgum frá Gruggi gav áskoðaranum kenslu av, at her eru yrkisfólk innan leiklist, sum veruliga hava nakað á hjarta. Kortini haldi eg, at hesir ógvuligi spælihattar er mest áhugaverdur, tá ið hann gevur øðrum spælistilum eitt sindur av rásarumi.

Klaverundirspælið til sangirnar, sum ein sjónleikari sang, var framúr gott, og sangarin er vaksn leiklistarliga fleiri tumpur síðan seinastu nýggjarsending í 1994.

Tað er tyðiligt, at her er farið fram eitt miðvist leikstjóraarbeiði, sum kvinnuligur sjónleikari eigur.

Ein av yrkisjónleikarum hevur serligt hegni til tað skemtiliga. Hon eigur at gera sær ómak at hava samband millum intellekt og hjarta, tí annars fer tað yvir í tað groteska. Stuttleikin er størstur, tá ið áskoðarin fær hugsað eftir at hava fingið slongt eitt hvørt í høvdið, og tí eigur skjótleikin hjá leikara ikki at taka yvir. Hesin sjónleikarin hevur ein sera gjøgnumferðan spælistil, sum fá her á landi duga, og eigur hon møguleikar sum fá onnur.

Hópurin er allur góður, og spæl teirra boðar frá góðum.

Framførsan hjá Cabaret Gruggi er nakað av tí mest professionella, vit hava sæð á føroyska leikpallinum leingi. - Fari kortini at biðja tykkum minnst til hitan, hjartasláttin og evnini at hugmynda. Tit mugu ikki eiga leikverkið einsamall.

Tónleikurin frá orkestrinum Moirae og Safir var góður, men kanska ikki so væl valdur til hetta slag av sending. Her liggur eitt

redaktionsarbeiði, har vertirnir kanska lata aktørinum í so nógv ábyrgd av, hvat teir/tey hava hug til at gera her og nú. Pratið við tónleikararnar var gott og ótvingað.

Innslagið við frásøgmánninum á Eiði var onkursvegna «crazy», men tað fékk láturin fram.

Sjónvarpið eigur tøkka fyri, at tit royna nýggjar leiðir.

Myndirnar av Listaskálanum gamlaárskvøld fara leingi at standa á nethinnuni.

Eg kann ikki lata vera við at rósa tekníkarunum. Tað sær út, sum at tit eru komnir langt við tykkara arbeiði, og stendur hesin parturin fyri mær meira og meira sum ein listargest við musikliti í myndatøku og samanseting.

Sjónvarp Føroya má onkursvegna hava verið fært fyri at geva tekníkarum umstøður at mennast, tí tað fellur í eyga og oyra, hvussu spennandi tiltøk verða lögð út á skiggan úttan at taka yvir viðvíkjandi innihaldinum í sendingini, og her liggur møguleika lykilin til manga góða sending hjá Sjónvarpi Føroya.

Fari at ynskja okkara loftmiðlum blíðan byr í hesum árinum við denti lögdom á, at tað eru børnini, sum eiga framtíðina, og tiskil skal miðvist arbeiði leggjast har, sum tey ferðast í tíð og stað.

Tórshavn,
hin 1. januar 1996
Gulla Øregaard